

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VI — NÚM. CXVII — AGOST I — 1920

Damunt la sorra

A bell migdia, damunt la sorra del mar, juga amb altres, gairebé tot nu, un adolescent. Magnífica escena. L'efebus—Eros, Apol, David—movent-se i saltant en la llum pura. L'estatuari hi té per a apendre. El diletant de tota formosor s'hi encanta. Vet aquí l'home verge, a l'hora del màxim enlluernament de la natura.

Però, de sobte, a un incident banal del joc, l'adolescent nu renega. Surt, d'aquell cos magnífic, la blasfèmia fecal, l'estigma roí de la nostra raça i de la nostra llengua.

Vergonya cent mil voltes! Ja és prou abominable el renec d'un home vestit, però que gosi a renegar davant la gran nuditat del mar, el cel i el sol, un home nu, davant la faç nua del Senyor!

En els nostres, carrers qui renega és el ciutadà, amb sos quefers i humors i fantasies. Però a la platja, Déu meu, no és el ciutadà:

és l'home, íntegre i primitiu. Es el renec pur, nu i autèntic, amb sa malícia ingènua, amb sa novetat infernal, com mai l'haviem sentit.

Ah, homes! Per què us queixeu de ço que us passa? Massa poc! Vet aquí, davant els meus ulls, en el món un instant verge i bell «com el primer matí», un noi verge, jugant, refà el pecat original, renova la primera supèrbia.

Ves-te'n de la platja, noi. Vesteix-te. No ets digne de la llum. Torna a la terra fosca, a la ciutat tèrbola. Treballa, sua, baralla't, sindicat, maleeix-ho tot, i la teva sort més que tot.

Almenys, vestit que seràs, jo ja et veuré venir, i no m'acostaré a tu. Si no vull sentir tos renecs—impotent que sóc per a tapar-te la boca—fugiré del teu pas.

R. RUCABADO

L'Escola normal catalana

Responent a una iniciativa—latent en tots els esperits de Catalunya—de l'Associació Protectora de l'Ensenyança catalana, la Mancomunitat de Catalunya, ben assessorada del seu Consell de Pedagogia, va a crear l'Escola d'on surtin els mestres catalans, segons així es desprèn de les darreres deliberacions d'aquest organisme tècnic. L'iniciativa, bellament activada per la benemèrita Protectora,

serà, doncs, una propera realitat, benaurada i joiosa, per tots els que esperem alts destins a la nostra terra.

Hom pot dir, com a cosa innegable, que aquesta realització per la concreta orientació que revela, és la més transcendental de totes les que s'han operat a Catalunya des que ha començat l'actual renaixement. Perquè la formació del mestre amb l'Escola que haurà

que servir, no representa solament l'adequat avenç d'una activitat o d'un servei, sinó el progrés total; hom no pot dir que l'esforç s'encamini solament a fer possible l'alta cultura, sinó que efectivament per pròpia imposició de la realització, es va dreturerament a fer possibles tota mena d'activitats i de serveis, es va al progrés de totes i cada una de les activitats humanes que a Catalunya, a causa de ser regida per un Estat de vida mísera, resten tan endarrerides.

Endebades treballarem per l'Escola primària, per l'educació popular, si no posseïm el mestre. I ja sabem com se'n surt de les Normals de l'Estat, que ni sols proporcionen aquella dignitat, essencial en el mestre, que pot considerar-se independent de la seva suficiència tècnica. De l'esperit de catalanitat, ni cal parlar-ne. Es dolorós haver de dir que les actuacions i expressions més barroeres i

primitives d'anticatalanitat les trobem a Barcelona en moltes Escoles de l'Estat mal anomenades municipals, servides en gran part per mestres castellanistes. I com ha de pujar la nostra gent, precisament la més humil, l'obrer de demà, essent educada per aquesta mena de personal, per un personal en general deficientment format! Sense una disciplina, sense una bona formació, desprovist d'aquella fibra patriòtica que és daler i que és la cohesió social!

Per això és benaurada i urgent la iniciativa que és va a dur a bon fi, i que, per a denotar que és ben madura i plena l'orientació, s'uneix amb l'acord de la Mancomunitat d'establir algunes Escoles primàries fins allà on li permetin les seves migrades possibilitats econòmiques, mentre per altra part la ciutat construeix unes quantes grans Escoles.

F. CULÍ I VERDAGUER

La política mediterrània

I

LA POLÍTICA MILITAR DE L'ESPANYA

Nuestra nación hace ya tiempo que está como distraída en medio del mundo. — Angel Ganivet. *Idearium*.

Catalunya oposa a Madrid un diferent concepte de la política militar en el nostre mar. El Palau de la Santa Creu viu influenciat poderosament per certes ambaixades, i això li priva l'ampla visió del problema de conveniència militar en el nostre mar.

Els uns potser consentirien a títol temporal i per necessitats militars, l'ocupació de les nostres possessions mediterrànies. Tot fa preveure que la situació excepcional en què s'ha mantingut l'Espanya durant la guerra, hi ha empenyament que desaparegui en perjudici de l'envejable situació en què es troba l'Espanya a la post-guerra.

Nosaltres, en canvi, entenem que el manteniment del *statu quo* occidental mediterrani és un postulat de nostra política mediterrània, i que, per tant, la intangibilitat de les nostres possessions no pot, amb cap intel·ligència internacional, ésser posada en tela de juí.

En parlar així no parlem portats de cap *parti pris*. Hom cregué que la qüestió mediterrània occidental seria objecte d'arrajàment en el text del tractat de pau. Emprò és indubtable que les nacions interessades en

el problema han preferit deixar-lo insolucionat, potser pensant que aquest problema pot ésser l'element poderós aglutinant de les futures coalicions internacionals. Qui no pot deixar-lo a l'atzar, permetent que a ses espatlles se signin, per segona volta, arranjaments com els d'abril de 1904, és Espanya: i com sigui que l'Espanya oficial, l'Espanya política, la que no veu més enllà de les elegants estances del Ministeri d'Afers Estrangers, sembla persistir per inclinació mecànica en la política que gira entorn de l'òrbita històrica de l'avantguerra, tenim el deure des de Catalunya d'assenyalar quin sia el nou criteri que d'influir en el desenrotllament de la política militar mediterrània.

La flota de guerra espanyola veurà ben aviat entrar en servei la tercera meitat de la sèrie de cuirassats moderns, la construcció dels quals ha marcat l'esforç d'Espanya per a restaurar la nostra marina de guerra. Certament que els tècnics confessen que el *Jaime I*, i els seus dos germans l'*Espanya* i l'*Alfonso XIII* no són comparables als enormes *dreadnoughts* anglesos i americans. L'ur tonatge de 16,000 no és cosa extraordinària, emprò llur artilleria monocalibrada de 8 peces de 305 Vickers, els converteix en una divisió ben apreciable en mig del joc de forces navals mediterrànies.

No para aquí el pla de l'Estat major. El *Butlletí de la Lliga Marítima espanyola* estudia com i de quina manera pot assegurar-se en la forma més eficaç les comunicacions entre Espanya, ses illes i el Marroc, i conservar en tant sia possible el control de l'Estret de Gibraltar. Preconitza la construcció de tres nous cuirassats de 25,000 tonelades i nombroses unitas de flotilla, destroyers, submarins, col·locadors de mines, aviació naval, etc.

«Si le nouveau programme envisagé devait aboutir, le Gouvernement de Madrid disposerait en 1925-1926 d'une flotte de combat sensiblement égale, sinon supérieure, au corps de bataille que possède actuellement l'Italie. Etant donné que nos voisins transalpins sont, par manque de pecune, contraints d'abandonner momentanément la construction des grosses unités, on peut voir qu'avec un peu de décision et de rapidité dans l'exécution la marine espagnole peut à breve échéance devenir un facteur politique d'une importance capitale.»

Així s'expressava fa pocs jorns l'articulista *Flavius* en el periòdic de Burdeus *La Petite Gironde*. La preocupació és gran, com anem a veure, seguint l'articulista:

«Il y a en Espagne comme en Italie, un parti germanophile puissant dont les membres nous reprochent le Maroc et Oran, comme certains Crispiniens nous ont jadis reproché Tunis. Une alliance entre Rome et Madrid contre la France fait partie de leur programme.

«Si les hasards de la politique intérieure portaient quelque jour au pouvoir simultanément dans les deux capitales ces hommes que leurs sentiments d'hostilité à notre égard pourraient rapprocher, nous regretterions sans doute amèrement de n'avoir pas tout fait en temps opportun pour assurer notre prépondérance navale dans la Méditerranée occidentale sur tout groupement de forces possible. Si nous achevons par les cuirassés de la série *Languedoc*, le nouveau programme espagnol pourrait dans cinq ou six ans donner la maîtrise des routes vers l'Afrique du nord a une telle coalition.»

Cosa ben paradoxal. L'articulista de l'Atlàntic hi veu més clar en aquest problema que els nostres polítics.

La posició geogràfica de la península ibèrica li dóna un paper estratègic insuperable. Emplaçada a l'entrada d'una de les més grans rutes marítimes del món, mestressa política de les dues riberes que constitueixen el canal de Gibraltar, dominadora de la formidable posició de les illes Balears, que tenen amb la Cerdenya sota sa influència les rutes de Toulon-Marsella-Alger-Tunis, constitueix un factor preminentíssim en la política de l'equilibri del

Mediterrani occidental, àdhuc no comptant amb el desenrotlló del pla naval que preveu per a 1925-1926 l'articulista francès, i contentant-nos amb un pla modest de política naval submarina.

Aquesta política de manteniment del *statu quo* mediterrani occidental, té avui, després de la guerra, un preu més elevat, insuperablement elevat, al que tenia abans de la guerra. I Espanya ha de fer-se'l valer amb tot el pes dels raonaments històrics, polítics i estratègics, en el moment en què cristal·litzin en acords positius les iniciacions d'arranjaments de la qüestió marroquí i tangerina.

Espanya té en la mà la clau del futur arranjament mediterrani occidental, i França no ho pot desconèixer. Som lluny dels temps en què la política absurda d'un ambaixador espanyol prometia, amb l'aspecte d'una major intercomunicació entre els dos països, una possible utilització del territori nacional pel pas dels exèrcits estrangers en cas de guerra, evitant-los-hi els perills inherents a la navegació. Espanya té consciència del seu paper i de la posició que ostenta plantada en ple Mediterrani, i sap com i de quina manera es valoritzen avui en el món polític les ajudes i els favors polítics.

Hi ha qui, pensant ja en l'esdevenidor, potser un xic precipitadament ha assegurat formalment que la intel·ligència entre Espanya i Itàlia per a assegurar l'*statu quo* en el Mediterrani occidental i el mutu apoi per a la conservació dels territoris que actualment poseim seria d'alta conveniència per a ambdós països (*A B C* n.º 5439). L'articulista *Whar* es decanta obertament a l'aliança amb Itàlia, en un desig d'evitar el cop de mà que *Le Journal des Sciences militaires*, en el celebèrrim article «El perill de les Balears», preconitzava en 1905 com una seguretat de les comunicacions entre la metròpoli i l'Imperi francès africà. Si un jorn serà o no serà necessari pensar en el canvi de postura internacional, els esdeveniments ho diran, perquè ells són més forts que les voluntats i que els homes.

Tenim encara avui dret a pensar que els nostres drets històrics han de pesar en les Cancelleries de les grans nacions amigues. Tenim dret a exigir que els reconeixements formals que se'ns han otorgat en els Tractats, no són lletra morta en el pla de les convencions internacionals. Emprò si malgrat tot això se'ns volgués apartar del concert internacional com a *quantité négligeable*, i negar-nos, en conseqüència les posicions estratègiques i polítiques que geogràficament i històricament ens pertoquen, seria cosa de pensar en Crispinià, que diu el redactor de *La Petite Gironde*.

R. GAY DE MONTELLÀ

A l'entorn del principi de l'Entropia

Al Professor ADOLF FLORENSA

I

El segon principi de la Termodinàmica, postulant, d'una banda que la Entropia es conserva en els fenòmens reversibles i d'altra banda que augmenta en els irreversibles, havia sigut, d'ençà de Clausius, admès i proclamat pels capdavanters de la ciència física. Adés, però, en nous estudis i recerques, uns interrogants inquietadors eren erigits al marge de l'esmentat principi. Uns treballs d'aquest to, que tant durament sotraquejaven les modernes concepcions de la ciència, no podien passar inadvertits. Tot seguit de la seva aparició veiem com se susciten discussions apassionades i com revistes tan prestigioses com la *Revue de Métaphysique et de Morale* obren enquestes per a parlar novament de Energia i de Entropia. Així, la figura humil del contramestre L. Selme—dels estudis del qual anem a parlar—obté dins del món de la ciència física una franca popularitat, i físics i estudiosos—vet aquí Rougier, vet aquí Michaud—s'ocupen interessadament de la seva obra.

Per raó de mètode i per a la més fàcil interpretació del lector som portats a precedir les doctrines de Selme d'una breu revisió dels principis de la ciència Termodinàmica.

D'una manera general—oblidant per un moment a Heràclit—podríem dir que fins al segle passat la Concepció Estàtica de l'Univers ha sigut a l'occident la dominadora en la història del pensament humà... i així mentre per una banda Pitàgoras somniava una ciència purament intel·lectual que desenrotllés mecànicament les conseqüències d'una concepció estàtica, Plató i Aristòtil postulaven per un altre cantó la universal intel·ligibilitat de les coses. Passaven els segles i encara la Concepció Estàtica—talment com un principi segons el qual tingués que pensar necessàriament la ment humana—era la síntesi de mantes escoles filosòfiques; tot es fiava a la raó i els filòsofs formulaven les seves Weltanschauung sense esguardar poc ni molt la natura. Tan arrelada estava la Concepció Estàtica, tant cercaven els pensadors una perfecta racionalitat en el desenrotllament de l'univers, que àdhuc quan els fets no satisfien aquesta exigència de racionalitat eren portats a dir que «calia donar més fe a la nostra raó que als

nostres sentits». Passaven els segles, doncs, i Descartes proclamava l'Estatisme i Hegel deia «tot lo real és racional». Però, el segle dinovè avança—les filosofies positives succeeixen als purs racionalismes i en l'estudi de la ciència *l'instint de curiositat* acompanya ja a *l'exigència de racionalitat*—i un dia la clàssica síntesi estàtica «*en la natura res pot arribar a devenir quelcom ni quelcom pot arribar a destruir-se*» apareix formulada amb aquelles vagues paraules pertorbadores de Poincaré: «Il y a dans le monde quelque chose qui se conserve», paraules que provoquen aquelles altres més pertorbadores encara de Bernard Brhunes: «Mais il y a aussi quelque chose qui se perd».

L'autoritat irrecusable dels fets obligava als homes a formular el segon principi de la Termodinàmica.

La noció Entropia naixia en boca de Clausius, els pensadors generalitzaven l'abast d'aquest concepte a tot l'univers... i la Concepció Estàtica s'apartava per a deixar pas a les idees del *canvi*, del *moviment*, del *werden*.

Tres principis sostenen l'edifici dels nostres coneixements naturals. Vet-los aquí:

Principi de la Conservació de l'Energia.

Principi de la Conservació de la Matèria.

Principi de l'augment d'Entropia.

D'aquests principis el primer i el tercer s'anomenen els *Dos Principis Fonamentals de la Termodinàmica*.

El mot energia, per a nosaltres noucentistes tan casolà, és ben jove encara. Tot just en l'any 1807 el doctor Young el creava. Fins llavors s'havia parlat només de Forces, de Moviments, de Combinacions de forces i moviments (de Força viva, de Quantitat de moviment, etc.). Sovint des de 1807 coses que havien sigut nomenades *forces* s'en dirien *manifestacions de l'energia*. Un segle fa que el *treball mecànic* i el *calor* eren coses ben separades. Calia una gran gosadia per a agrupar totes aquelles apariències sota un mateix nom.

Avui, d'una manera general nomenem *Energia* ço que es capaç de fer un *treball*. Doncs, «*les reserves de treball de l'univers són l'Energia*».

La primera idea del *Principi de la conservació de la energia* va ésser donada per Mayer l'any 1842. Avui enunciem aquest principi amb les següents paraules: «L'Energia d'un sistema

material fora de tota influència exterior a n'ell, permaneix invariable.»

Una altra expressió podem també donar a aquest principi. Si suposem que hem gastat contra un sistema uns determinats *treballs exteriors*, és a dir, si hem aplicat al sistema forces que han verificat uns determinats treballs, i, demés, hem transmés al sistema unes determinades quantitats de calor, podrem dir que: «L'increment d'energia del sistema és exactament igual a la suma dels treballs exteriors verificats i de les quantitats de calor transmeses.»

Notem, ara, una cosa transcendental: «Aquesta igualtat es refereix a l'estat final, és a dir, a l'estat del sistema incrementat i no conté cap terme que pressuposi que l'esmentat increment hagi tingut de verificar-se d'una manera determinada.»

Podem, per tant, dir que el principi de la conservació de la energia postula: a) a fi de comptes l'increment d'energia d'un sistema és igual a la suma de treballs exteriors gastats en el sistema i de les quantitats de calor proporcionades. b) que això es verifica independentment del camí que s'hagi seguit per a passar de l'estat inicial al final.

Atenem-nos, ara, als esdeveniments. És un fet experiencial que si disposant p. e. de cent unitats d'energia mecànica ens interessa tenir aquesta energia en forma elèctrica, en operar la transformació una certa quantitat d'energia—diguem 20 unitats—pràcticament s'ens perden. Constatem que en finalitzar la transformació de les cent unitats d'energia mecànica que transformaven n'obtenim p. e. 80 en forma elèctrica. Direm sí, que les altres 20 unitats no s'han pas anorreat, direm que s'han convertit en calor, s'han perdut en treballs de roçament, etc., *econòmicament* però, caldrà acordar que una part d'aquella energia de que disposàvem, en jugar amb ella, s'ha dissipat.

Doncs—deixant-nos només portar per aquesta intel·ligència passiva que és la raó—seríem conduïts a creure que el món marxa en un determinat sentit. I així és de fet. Tothom que vulgui aturar-se un moment a esguardar el món constatarà que els fenòmens naturals van sempre acompanyats d'un esdeveniment *caigudes*—caigudes d'alçària, de potencial, etc. Constatem que els fenòmens naturals tendeixen a l'anivellació... «Enllà d'enllà dels temps, en el curs d'aquesta immensa teoria de dies, els Alps mateix desapareixeran»... ens deia Auerbach.

D'altra banda, si tinc un litre d'aigua a 95 graus i un dipòsit a 5 graus i barrejo el contingut dels dos receptacles obtinc un determinat volum d'aigua a 7 graus (p. e.). Direm que l'energia continguda en aquesta massa és igual a la suma de les energies que contenien

el litre i el dipòsit... però *econòmicament* constatarem que si bé amb la energia *concentrada* del litre d'aigua podem fer uns determinats treballs—podem coure uns aliments, p. e.—amb l'energia *dispersada* del volum total d'aigua *no podem pas fer-los*. Per tant, segons com ens vingui donada una quantitat d'energia podem utilitzar-la o no. Bé, és un fet d'experiència que l'energia tendeix a la dispersió; és a dir, *tendeix a passar d'aquestes formes utilitzables a formes inútils*, i que aquesta dispersió d'energia es fa sempre d'una mateixa manera. L'energia mecànica que es dispersa en un fenomen dona una part d'energia calorífica... mai l'energia calorífica que es dispersa ens donarà dintre de les unitats dissipades energia mecànica. Això ens ha portat a creure que una diferència qualitativa era, de fet, existent, entre les diverses formes de l'energia, entre les diverses energies. I, llavors, s'han classificat les energies en *formes superiors i formes inferiors*.

Si, doncs, una degradació de l'energia presideix tots els fenòmens, *els fenòmens naturals han d'ésser necessàriament irreversibles*. El món seguirà una línia que no es tanca i en cap moment serà possible un retorn a qualsevol estat assolit abans.

En aquest punt cal, potser, fer un comentari. «No es comprèn—s'ha dit—com una energia pugui perdre altrament que quantitativament. Si energia és, per definició, ço que és capaç de fer un treball, una energia que no pugui fer un treball no serà una energia. Per tant, en dir d'una energia que és inútil establim una contradicció.»

Cal superar aquesta dificultat admetent—notem que es tracta de l'admissió d'un principi, és a dir, d'un enunciat no reductible a demostració, de la legitimitat del qual ens dirà la seva contextura lògica—cal superar aquesta dificultat admetent simultàniament els principis de la Degradació i Conservació de l'Energia. En el fons aquesta dificultat, més que provocada per la Natura, es provocada pels nostres formulismes científics.

Enunciem ara el que s'entén per *Entropia* d'un sistema. Dèiem, adés, que és Clausius a qui devem l'eficaç naixença d'aquesta noció. En un principi s'havia volgut unir per molts físics la noció *Entropia* a un ambient de metafísica vaguetat, i així s'ha dit d'ella que era «el grau de dispersió de l'energia» i s'ha parlat d'ella com de «cette notion prodigieusement abstraite». No gens menys la seva definició energètica és ben precisa. Per Rankine cal considerar tota energia com a producte de dos variables: una variable d'equilibri o factor d'intensitat, i una variable d'estat o

factor d'extensió. Així: l'energia treball mecànic apareix com a producte d'una Força —variable d'intensitat—per un Desplaçament —variable d'extensió.—Així: l'energia elèctrica, com a producte d'una Força electromotriu, per una quantitat d'electricitat. Així, en fi: l'energia tèrmica, com a producte de la temperatura per l'Entropia.

Originàriament el mot *Entropia* era aplicat només en parlar de l'energia tèrmica. Després s'ha estès aquesta noció a tot l'univers i ha nascut el que s'ha anomenat *Concepte entròpic*.

La transcendència que aquesta noció adquiriria proporcionant als filòsofs noves possibilitats de formulació per a les seves concepcions del món ha estat probablement una de les raons per què s'ha volgut envoltar a la noció *Entropia* de la vaguetat a que dejús al·ludíem. El mateix Auerbach en unes conferències professades fa pocs anys sobre *Energia i Entropia* parla d'aquests conceptes com de la *dominatriu del món i de la seva ombra*, i diu, a més, de l'*Entropia*, que és el mal esperit del qual no podem defugir-ne «la pèrfida metzina».

Per virtut de la formulació de la paraula *Entropia* ha reascut en el camp de l'*Energètica* el dualisme mític... Encara una vegada Amon i Ahriman es partiran el domini de l'univers; però, l'esperit dolent de l'*Entropia* es farà més fort cada vegada i en un remot llunyà serà màximament gran i mínimament petit el seu enemic.

Ens diria de l'èxit assolit per la paraula *Entropia* el constatar que els homes han situat aquest concepte en el camp de la *Ciència*—quan l'han formulat com llei en dir, p. e., que l'*Entropia* d'un gas monoatòmic és igual

a una determinada integral;—han estès el concepte *Entropia* a tot l'*Univers*—i han fet filosofia—i han dit, en fi, que l'*Entropia* era un mal esperit—i amb aquesta metàfora l'han plaçat en el món de la pura poètica...

Extesa, com he dit, la noció *Entropia* a tot l'*Univers*, admet una més ampla definició. *Entropia* voldrà dir «tota diferència de valoració quantitativa en sentit de guany o de pèrdua».

Ens és permès, ara, de formular el Segon Principi de la *Termodinàmica*.

«En qualsevol modificació d'estat d'un sistema material fora de les influències exteriors es verifica que $\Delta S > 0$; essent ΔS la diferència de la valor de l'*Entropia* entre els estats inicial i final.» Sempre en tot fenomen natural es produirà una diferència d'*Entropia*. Només pel cas teòric dels *fenòmens reversibles* aquella desigualtat es convertiria en l'igualtat $\Delta S = 0$.

Manllevem d'un article interessant aparegut l'any 1914, damunt la revista *Estudio*, una imatge que, per tal com assimila la noció *Entropia* a una altra noció de la qual tenim constant habitud de parlar, dóna de la seva variabilitat una comprensió fàcil. Deia, diu, «mentre dura qualsevol transformació natural d'un sistema, les quantitats *Temps* i *Entropia* es fan cada vegada majors».

Paralelament al que dèiem en parlar del principi, podem afirmar que «la variació d'*Entropia* és determinada completament i independentment del camí pel qual s'efectua l'evolució d'un estat a l'altre».

SALOMÓ CAMPALANS

(Seguirá)

Aportacions

Heu's-aquí la veu d'un professor alemany que s'indigna. Karl Vossler ha combatut fonamentadament, amb una serietat germànica, el joc del futurisme d'avant-guerra.—Diem d'avant-guerra, perquè avui dia el futurisme italià ja no és el que era. Com a organització jeràrquica ha deixat d'existir. I han desaparegut també les facècies macabres. La joventut italiana contemporània està molt distanciada del Marinetti desvagat. Adhuc aquells que van agrupar-se al redós dels principis futurístics han deixat la novíssima estètica: Rasegnani, Fiumi, Govoni, en són ja molt lluny.—I ara mateix, a Florència, en el cor del gloriós art italià, on el classicisme és sublimat i ofega, Ardengo Soffici, escriptor i pintor futurista, ha exposat una sèrie de quadres en els quals Giovanni Papini hi veu el retorn a la més pura tradició toscana.

Per tot això, l'opinió crítica del Prof. Karl Vossler resulta un xic inactual i inoportuna. Val a dir, però, que és una crítica eixuta i admirable. LA REVISTA l'acull per la mateixa raó que ha acollit les produccions arbitràries dels poetes futuristes italians. L'acull i li reconeix la valor d'un gran document.

Els futuristes italians (del llibre *Letteratura italiana contemporanea*)

«Els futuristes italians tenen també llurs precursors a França i a Anglaterra, i per tot arreu on havia darrerament florit l'estetisme, i per això, amb preferència, en l'art de les grans ciutats. Sobretot, però, ells tant si els plau com no, es confederen a la manera espiritual del Pascoli i del D'Annunzio. El llur cap és un ric jove milanès, F. T. Marinetti, que sap millor el francès que l'italià. Ells tenen, doncs, un conductor, un empresari o cap de colla. S'averkonyirien d'ésser solament poetes i de conrear l'art només per ella mateixa, i probablement se'ns en riurien si volguéssim considerar les llurs poesies amb seriosa intenció crítica. En primer lloc, ells no són solament poetes i prosistes. Hi ha també una pintura, una plàstica, una música futurística. S'aturen en front de l'arquitectura. Potser perquè no hi ha manera d'arreglar-se-les amb la llei física de la gravetat, que no admet bromes. Tota vegada que, en el fons, l'ànima del moviment consisteix en el joc. Pascoli i D'Annunzio han jugat només en les paraules i en els versos, l'un amb els mots del cor, l'altre amb els dels sentits. Els futuristes juguen amb tot, i no tan sols a paraules. El que primer era només estil artístic, ells ho estenen i apliquen a l'estil de la vida. Sí, ells juguen amb la més tremenda realitat de la vida, amb el dolor. «No es deu», així ha estat dit a una de les llurs últimes manifestacions, «romandre en l'obscuritat del dolor, sinó per mitjà d'aquest, amb un salt ardit, cal arribar a la llum de la gran riallada». Com és possible, això? Es transformen els hospitals per medi de divertits «five o clock tea», musiquetes i pallasades en tants llocs d'alegria i de plaent en-

treteniment. Els mateixos malalts deuen aparèixer en vestits curiosos i entrar i sortir com a comedians per tal de riure's l'un de l'altre. Els funerals esdevenen seguicis carnavalescs. Els precedeixi un humorista que sàpiga extreure tot el costat grotesc del dolor, posant-lo en ridícol. Fóra també convenient que els cementiris devinguessin més còmodes i moderns: hi haurien de sorgir tavernes, bars, avingudes de patinar, muntanyes russes, banys turcs, llocs d'esport i semblants. De dia, als cementiris, caldria celebrar-hi convits; de nit, balls de màscara.—Breument, contra el dolor, subministri's sempre una dosi de contra-dolor. Això consisteix, en primer lloc, en posar-se a riure quan es veu que un altre plora, així com ja ho fem quan veiem algú relliscar i caure.

Aquesta macabra follia ha fet les seves propostes de reforma a tots els camps possibles. L'orquestra musical ve enriquida d'instruments que imiten la remor de la pluja, dels automòbils, del carril, del brogit de les fàbriques, i que es diuen ressonadors, borbolladors, xiuladors, esclatadors i així successivament. El que succeeix a la pintura ho havem vist tots esgarrifats. Qui tingui la paciència de fer-se una idea de la poesia futurística compri per dues lires l'antologia «I poeti futuristi», publicada a 1912 a Milan i de la qual se'n van vendre de seguida molts milers d'exemplars. Com introducció porta un manifest tècnic, una recepta de poesia amb les següents regles:

Cal destruir la sintaxi, disposant els substantius de qualsevol manera, tal com surtin. Es deu emprar el verb en infinitiu... perquè només en aquest hi ha el sentit de la conti-

nuïtat de la vida... Abolir també la puntuació i substituir-al amb signes matemàtics. L'estil ha d'ésser intuitiu, «estretes xarxes d'imatges o analogies seran llançades al mar misteriós dels fenòmens». I heu's aquí un fragment de descripció d'una batalla: «Dring sarrons fusells canons ferralla atmosfera = plom + lava + 300 pudors + 50 perfums...». Però els futuristes no prenen seriosament les llurs pròpies doctrines perquè precisament la serietat és la que castra, enerva i mata. Per això aquest Marinetti té al seriós poble dels alemanys com una raça inferior, per tal com a Berlin havia trobat a bastament ximplets que l'aplaudiren.

Si ara ens poséssim a llegir algunes poesies de l'antologia futurística, veuríem que s'hi menja molt més fred que no es cuina. No gens menys, aquest art és sempre a bastament escabellat i salvatge. Pot esdevenir-se que amb el temps faci alguna conquesta, obri nous camps a la fantasia i prepari noves formes d'expressió. Però, també, en front de fenòmens tan violents i presumptuosos, seria pretenció volguer-ne des d'avui predir l'èxit o la fallida.

Quina és, doncs, la finalitat d'aquest joc turmentós, tan mancat de *humor*? Per exercitar-se, respon el futurista, per enfortir-se i atemperar-se. Itàlia, amb el massatge futurístic ha d'esdevenir tota os i tota muscle. Ha de desfer-se de les seves obres d'art i dels seus museus i adquirir pel contrari canons, aeroplans, cuirassats, dirigibles. Venècia sigui feta saltar en l'aire i Roma desembarassi's dels rovellaments i de tots els avenços del passat. Depressa, a les fàbriques, a les oficines, a les màquines! A la potència, a l'imperi de tota la terra, a la conquesta dels mars i de l'aire ha de

dirigir-se el joc, per tal que l'home pugui a la fi jugar amb tot això i delectar-se àdhuc amb les estrelles i esdevenir com un rialler déu de l'univers. De tal manera el futurisme s'engresca i per la seva megalomania imperialística de panitalianisme, cau en el buid.

Si volguéssim indagar els motius psicològics en els representants individuals d'aquesta secta, crec que en resultarien coses molt vulgars. Les causes principals podrien ésser sacietat de vida, oci, buid intern i una desesperada defensa contra el badall del tedi. Però una tal mena de reacció és sense esperança perquè amb passatemp, amb posa i amb donar-se l'aire d'atrafegats, no es defuig el tedi, sinó amb aspre, modest treball.

Aquest treball, a l'Itàlia d'avui, és abundantament complert per la major part i la millor part del poble. En la ciència, en el comerç i en les indústries, en l'agricultura, en les previsions socials, a tot arreu s'ascendeix i s'avença. Solament l'art, i especialment la poesia, calla. Perquè el bufonesc picaroleig dels futuristes, que acompanyen al sepulcre un art decrepit, no conquistarà cap orella oberta al llenguatge de la veu humana i al llenguatge del cor.

Però què importa que en el llenguatge del cor hi hagi un atur? Jo crec que fins i tot és un bé. Perquè el cor pugui dir quelcom de sincer, ha d'emmudir llargament, sovint. I una nació que no sàpiga fer, sempre, més que poesia i versos, crec que acabaria no sabent fer ni això tan sols.

KARL VOSSLER.»

(T. G., trad.)

Poetes estrangers contemporanis

ARAND NAZARIANTZ

ARAND NAZARIANTZ nasqué a Constantinoble l'any 1880, el dia 8 de gener. Amb ell sembla sorgir a Armènia la valor innovadora i rebel de la poesia simbolista; no virtuosisme retòric o decadent, sinó expressió ampla de conceptes i calda de colors. L'obra poètica de Nazariantz és vària i multiforme, nodrida d'amor i de dolor, d'horror i de bellesa, d'escepticisme i de fe. A la seva profunda sensibilitat poètica s'aplega una meravellosa contemporaneïtat d'acció. Somniador enamorat de la vida—ha dit Jenook Armene, un gran crític del seu país—cerca el sentit íntim i pregon de la voluptat lírica, que ofereixen fusos ensems la Vida i el Somni. Elegíac, «amb la seva tinta ha mesclat les seves llàgrimes». Però, malgrat el seu orientalisme, ens enganyariem si el creguéssim un malalt místic i somnolent, un embriac i estàtic cavaller del Nirvana budístic. Ben altrament, Nazariantz actua en forma verament heroica, la seva missió patriòtica i artística. Es un poeta pur i un puríssim patriota exemplar. El seu to i la seva sensibilitat són un poc estranys al nostre gust occidental, però es determinen sobre un fonament d'humanitat complexa i moderna, que ens el fa assequible, com un dels grans lírics universals d'avui dia. No ens fes desconfiats la gran llunyania de terra i d'estirps que ens en separa. Hi ha una gran fraternitat d'ideal i de pàtria entre ell i nosaltres. Arand Nazariantz serva un culte sagrat als propis llars, i cura amb fe indestructible de valorar als ulls de l'estranger la història i les glòries de la seva pàtria. Tant debò l'extensió de l'interès i la coneixença, a casa nostra, de les llengües orientals ens permetin algun dia aportar al català el nom i l'obra d'Arand Nazariantz, amb altres il·lustres intèrprets de l'ànima armena, Elies Demirgibasxan, Arxíac Txobanian, etc. En síntesi la poesia de Nazariantz és potser l'únic orient essencial que nosaltres puguem assimilar-nos o acostar-nos, amb la seva art ensems nova i antiga, amb la seva força sonora i vigilant, amb la seva violència de conquesta i aspiració a l'etern. L'Armènia en sang i flames—l'Armènia que apar abandonada encar a la furor kurda—hi domina ornada de l'aurèola del martiri, com a centre de sensibilitat.

COR DE LA MEVA RAÇA, SALUT!...

Salut, cor de la meva raça!
Salut, cor trist, majestuós,
cor solar, flama que arbores
i nodreixes la Creu i la Lira;
Cor-Lira de cordes planyívoles,
—set abismes místics—
qui vibren davant de visions terribles,
delint-se en un somni immortal.
Cor forjat en ensomnis,
cor en ferre forjat, salut!

Espaventable, sangonós cor
de la solitud armènia,
flamígera escarlata
damunt la mar de la nostra dolor,

qui tràgicament panteixa
—martiri secular—i es dol i clama
al fons del fons del ritme tràgic
de cants meravellosos.
Salut!

En la traïdora i criminal peresa
dels pobles orientals,
en dies blancs, en tardes llòbregues,
tu, clar misteri de la vida,
contra ço que agonitza te redreces:
dinàmica venjança de la vida,
te redreces també contra la mort,
llamp de la immortalitat:
tardana, però segura victòria.

Inexhaurible i eterna
deu d'heroica volença, deu sorgent
del si dels segles,
ara te'n vas camí de les antigues
grandeses, vell camí tot xop de sang.
Te'n vas majestuosa i tristament.
Ta gran dolor, cor de la meva raça,
cor solitari; ta dolor,
divinal incompresa, o Anahit!
és la dolor fecunda
del geni justicier qui lluita encara
per a gravar la imatge sua
en el granet de la immortalitat.

Salut! Cor lluminós,
cor solar de la meva raça!

MATER DOLOROSA

A la meva mare

Jo sé que tu m'esperes
allí, reclosa dins la teva immensa tristor
vigilant, m'esperes en l'angoixa,
o mare, o santa mare,
i tot esperant vesses les teves llàgrimes pures
dins l'urna de la dolor.

Jo sé que tu m'esperes
allí, que beneeixes
el teu fill llunyà i maleeixes
el destí inexorable.
Sagna la teva carn
damunt les espines del seu exili,
—o blanquíssima en l'ombra d'hora baixa!—

allargues la magror dels braços
en la teva fe heroica
cap a la il·lusió d'un endemà...

O dolçor suprema i lluminosa,
ô suau desesperança,
semblant a l'agonia d'una posta tardoral
que lluita contra les tenebres
esllanguida, però inextingible!
Talment esperes llunyana
en la caseta sobre el pujol,
on vegeres créixer
el fruit de la teva gran única amor.

—Anima mística, dolça com mai altra!
Tot crepuscle que passa
en les cares nines s'endinsa
i les enfosqueix:
bells ulls somniadors,
però lassos, ai, massa lassos
per les vigílies vanes
pels horitzonts hostils
i el camí d'exili
pel qual em veieres allunyar
encès el cor embriac,
la juvenesa arborada d'un sol misteriós,
una vespre ja gràvid d'obscurs averanys
cap a orgulloses ruïnes...

Però, jo tornaré
tornaré un vespre fosc,
a l'hora de la justícia,
a l'hora de la revenja,
quan la Mort recularà davant la Fe,
tornaré duent
la nostra dolor ululant
i vendicatriu, el geni
de la Victòria!

I tu m'esperaràs,
i agombolaràs el cap
precoçment blanc
però fort per la lluita
en els teus braços profundes
com l'oblit i la mort;
perquè els meus ulls deleixen,
una vegada encar, la vegada darrera,
el perdó de la teva Bondat,
per la meva buida existència
que no ha vist escórrer's
la sang de l'Opressor

sota l'espasa del meu pare,
damunt la qual vaig prometre
damunt la qual vaig jurar, tot partint...

Però la vida mia, mare,
creu-ho, no és estada vana o indigna,
i la cansada ànima mia
cercarà, mare, la teva abraçada
i la teva dolça cançó antiga,
la dolça cançó escoltada
al temps de la gosada juvenesa,
al temps de la santa follia,
la cançó sacra i humil
tan cara al meu cor
sobre els teus llavis bons
en el blau encens de la pregària,
ô mare, mare...!

O SOMNI DEL MEU SOL!

O visió del meu sol,
vel etern de l'ànima mia
esplendent finestral de joia
badat damunt l'obert camí
em plau espisar l'infinit que és en tu
sense velar amb els palpebres
els ulls mortals!

O somni del meu sol
màgica nina inflamada
de les Imatges a venir
on, entre espasmes de colors
intenses—i desitjos—
s'emmiralla convuls el meu rostre!

O esguard fulgurant de l'ull de l'Endemà!
Somni del meu Sol-Jovenesa
sonora harmonia
de la meva ànima radiant en l'aire
com el metall de percutida campana
febre puixant de la Voluntat...
torrentada porporina
de les meves rebel·lions
entorn teu, ô Sol,
entorn teu, ô Cor,
com a sangonents satèl·lits
roden els meus folls desigs,
independents

enllà de tota llei...

Un exemple

Voldríem que els diaris barcelonins aprenguessin de la premsa, diminutivament dita comarcal, l'exemple de catalanitat totalment comprensiva que suposa la publicació en les pàgines de El Dia de Tarrassa, per exemple, dels versos de Josep Carner que reproduïm:

PROXIMITAT DE LA MORT

I

La Mort ve a passejar-se cada nit
pel meu carrer, com un festejador,
i fa una serenada més fina que el sentit:
flautes d'angoixa i violins de por.
Sento la seva passa
que em glaça:
ara, subtil, s'acosta a un finestró.
Cada nit mira una criatura mig erta,
cada nit senyala un brancal.
A l'endemà hi ha una finestra oberta
i mig clos un portal.

I la gent es trasposta.
Resten mots cordials sense resposta
i besos sense dar. Tothom, ànima endins,
sent en el vell jardí créixer la brosta
dels pensaments roïns.
Ai! ens fa la nostra ànima mesquina
veure que un altre mor;
mes si ve a nostra nuca l'aura fina
se'ns agenolla el cor.

II

No és que et plagui el gemec de vides endolades,
o dolç Senyor dels radiants palaus!,
és només que exhaurires endebades
tos missatgers suaus.

Hom pot fugir de ta besada pia,
de tos gentils retrets,
de tos baumes secrets,
de la divina i casta melangia,
dels tenebrosos volts
de ton altar, cenyit de testes recollides,
de ton somriure, que il·luminen sols
les llànties roges de tes cinc ferides.

Mes veu's aquí la Mort. Es la grollera;
és l'última, la baixa missatgera.
De la casa vernal i transparent
vingué el Príncep al món, i al seu darrera
senescals, majordoms, florida gent.
Ja sols resta la Mort, que és l'establera,
la fe del descreient.

Però si encara ton voler la duu,
jo et regracio per la Mort feresta,
que a tu ens estira en el silenci bru.
Massa hem cedit a altra plaent requesta!
Hi ha en el sadollament l'oblit de Tu
i sembla que t'entelis en la festa.

Darrera meu s'ha esparpillat l'Ahir.
Puix no em menaren a la gràcia nova
la nit fosca ni el dia carmesí,
ni l'afalac del goig ni el de la prova,
no mereixo, Senyor, sinó morir.
Mes si tu em veus tot ennegrit del vici,
no em foragitaràs de ta claror?
Si he perdut mon anell esponsalici,
com podràs reconeixem, o Senyor?

Jo sé que em damnaria ta justícia.
Oh, quina cosa meva millor t'implorarà?
No les oïdes, plenes d'avarícia,
ni els ulls, que miren sols per envejar,
ni el front, llaurat d'una rancúnia brava,
no pas la boca, on l'adulteri lluu,
sinó la mà que en el meu crim posava
davant mos ulls, avergonyit de Tu!

JOSEP CARNER

ELS LLIBRES

AL GERMÀ JOSEP LLEONART

Si el pare Maragall et sentís ara,
—ets el meu—diria,—que més a mi s'adiu.—
I aquesta dona que has cantat preclara
el Dant l'hauria pres per Beatriu
Si sota el resplendir de la mirada
tu hi saps la llum que «al volt dels llavis» lluu,
quina claror deus veure més sagrada
quan la paraula neix dintre de tu!
Per això, enlluernat, cerques debades
la rosa de passió al roser florit,
mentre la flor de fulles arborades
et crema com un foc a dintre el pit.

VENTURA GASSOL

LES ARTS PLÁSTIQUES

L'EXPOSICIO DE PRIMAVERA.

(Continuació)

EL CÍRCOL DE SANT LLUC

Aquesta catalaníssima entitat oblidant els camins fressats, avança vers les especulacions de la inquietud moderna. Tota una escola, més o menys interessant, de bodegonistes, paisatgistes i alguns figuristes, és com extraradi de «Les Arts i els Artistes»; a través de la pintura dels mestres, de Nonell, de Domènec Carles, d'Ivo Pascual, de Ricard Canals i de Joan Colom, es descabdella un impressionisme, que, per tractar-se de gent jove, tant pot conduir a un aprofitament de fórmules, com a quelcom viu, humà. Al costat dels impressionistes, fills dels introductors de l'impressionisme francès, els post-impressionistes més lògics—amb tots els defectes dels començos—s'aferren a la terra i a la llum de la terra, i encara que Cézanne deixi la seva petja poderosa en la seva feina, la petja del pintor d'Aix de Provença, és tant harmoniosa amb el nostre sentit de la forma, amb la nostra tradició mediterrània de la claredat, que malgrat tots els encatronaments manta vegada rebuscats en l'obra de molts cezannians, i malgrat tots els fracassos del mestre i dels deixebles—un dia pensem ésser més explícits sobre aquesta qüestió—l'obra juvenívola dels nostres post-impressionistes pot caminar amb el temps sense trontolls per la via de les coses exemplars. Ben segur que entre alguns d'aquests pintors que ara comencen i sobretot entre aquests més inquietos, que pronuncien amb certa religiositat i potser i tot amb certa petulància la paraula *estructura*, hi ha en germinació altres valors de la pintura catalana.

No citarem cap nom, perquè la llista fóra interminable, puix que moltes són les obres prometedores; solament un nom, el nom d'un mort, de Daniel

Guardiola, presidint-los tots, amb els mèrits de la seva poderosa inquietud i del seu positiu valer. Aquests dos paisatges d'En Guardiola és una llàstima que no hagin estat adquirits pel Museu; creiem que l'oblit serà esmenat aviat.

Hi ha obres, en les sales de Sant Lluç, que dintre les tendències modernes poden esmentar-se com a coses de veritable interès: obres de Durand, Canyelles, Vilàs, Tèrmens, Gimeno. Hi ha joiers com Sunyer, que sostenen el nom ja conquerit.

I, presidint els homes nous, els germans Llimona, En Josep escultor amb la seva Sala d'Honor, de la qual Joaquim Folch i Torres i Joan Sacs han dit tan justes paraules i, En Joan, potser avui una mica injustament oblidat per la joventut. Nosaltres demanem per a En Joan Llimona, el realista, una Sala d'Honor per a una de les pròximes exposicions, creiem que una selecció de les seves obres realistes fóra cosa notable i sobretot allisonadora. En Joan Llimona, *ha passat de moda*; així és com s'ha de valorar la feina dels artistes: mirem la nostra obra a través del temps i de l'espai i, si es salva el que de la producció realista del pintor Llimona es salva, podrem dir que la nostra feina no haurà estat estèril.

EXPOSICIÓ GUARDIA

Aquest home, sa com una poma verda, exposa a les Galeries Laietanes una sèrie de dibuixos a la mina de plom, dibuixos colorits, de pintures al fresc i a l'oli.

Sempre que la gràcia popular d'estamper o de fresquista vola lleugera en els seus dibuixos colorits i en els seus frescos, la feina d'aquest home és d'una tan alta puresa emotiva, d'un tan profund valor humà, que davant les coses d'aquest home fruïm sense recordar-nos que som tècnics.

Al marge de tanta pintura sàvia,

és bo trobar la vena viva de l'art popular, com una cançó. Aquest caire del pintor Guàrdia, ens emociona, com a Joan Cristòfol de Romain Rolland—ple de totes les musiques sàvies—la cançó gentil i eterna cantada un crepuscle vora el Rin, pel seu oncle el marxant Xenius, segurament, col·locaria aquesta pintura en la prehistòria, que és certament, com ha dit ell, el poble de totes les èpoques i de totes les terres; però aquesta pintura d'En Guàrdia té l'amabilitat de les coses catalanes i la coneixerem que és de casa sols sigui pel seu matís inconfundible.

R. B.

CAL ESMENTAR

Uns comentaris d'Ardengo Sòffici sobre la pintura italiana contemporània. Segons Sòffici, pocs països han sofert en aquesta art una decadència tan gran com en el seu. Els pocs noms assenyalats de la darrera centúria—Hayer, Appiani, honestos i correctes—i els de Morelli, Maccari, Ussi, Crèmona, etc., constitueixen en conjunt una mena d'humiliació nacional. Una petita llur es desvetllà en 1830 amb Fontanesi, i més tard amb Segantini; tots dos però influïts i *literaris*. Unicament en el temps d'aquests dos s'enllaça amb la tradició nacional Giovanni Fattori. Modernament, i com a iniciadors de la represa de l'art pictòrica italiana, cal esmentar Umberto Boccioni, Carlo Carrà, Giorgio de Chirico, el mateix Sòffici i Gino Severini. Amb llur aparició aquests artistes han elevat la pintura italiana a l'altura de qualsevulla manifestació artística d'Europa i, àdhuc temps serà temps, en aventatge.

Entre els més joves cal distingir: Ottone Rosai, Alberto Maguelli, B. M. Bacci, Segà i Primo Conti de Florència; Giorgio Morandi, de Bolonya; Giotto Zanini i Tullio Garbari, de Trente i Nicola Galante, de Turin.

LES REVISTES

POESIA CATALANA MODERNA

El suplement literari de *The Times*, en assenyalar la publicació de «Les noves valors de la Poesia catalana», llibre pòstum del nostre Joaquim Folguera—recentment editat per LA REVISTA,—diu, després d'unes interpretacions esquifides a la manera regionalista del moviment literari a Cata-

lunya, que nosaltres, naturalment, no compartim, els mots següents:

«A Catalunya, d'altra banda, el reviscolament ha estat essencialment literari, per no dir polític. El poble ha tingut poca intervenció en l'elaboració del nou llenguatge poètic de Catalunya, i Barcelona tendeix a monopolitzar la literatura catalana, mentre a Galícia, una regió de petits vilatges, la poesia neix de la pròpia vida

camperola. L'ambient ha estat allà més artificial i la tendència ha forçat així la poesia com si fos una varietat d'àpit. Encara des d'un altre punt d'obrir com ha estat admirable i ple d'èxit aquest esforç persistent! Els noms són molts i la realització gran, encara que nosaltres som inclinats a creure que el ver resultat, les millors flors de tots aqueixos cantaires, arribaran a una època de major serenitat.

«Pierre qui roule n'amasse pas de mousse», i una inquietud constant no pot ésser ensems favorable a les Muses. En cinquanta anys, diu l'autor d'aquest volumet, ell mateix un poeta, Catalunya ha viscut gaire bé dues centúries, i durant aquests febreros anys de vint setmanes la poesia catalana ha estat subjecte a tots els canvis parisencs: Parnassians, Simbolistes o post-Simbolistes. Es penós trobar que Verdager, la gran i graciosa poesia de Jacint Verdager, és ja remota i una mica negligida—lluny, molt lluny (pàgina 21) i la influència del simple i sincer Joan Maragall que sobrevisqué de deu anys a En Verdager, que era quinze anys més jove i morí el 1912, és ara més gran,—una influència la qual comparteix amb dos poetes encara vivents, Josep Carner i Josep Maria Lòpez-Picó.

Els termes usats per Joaquim Folguera en la seva crítica són significatius. Parla de l'originalitat, de l'estridentia, de la austeritat d'En Lòpez-Picó, de l'agilitat de Clementina Arderiu, de la sinceritat sistemàtica de l'estil de Sagarra, de la nudificació activa de Carles Riba.

Aquesta és la poesia de Barcelona, la poesia de la terra pedregosa, serres de muntanya rocoses sense arbreda, de les subtils palmeres i ametllers de Catalunya. És intel·ligent, original, sincera, fresca, lírica; però es té encara que revestir, amb notables excepcions, d'una més essencial humanitat. Jaume Bofill escrivint sota el nom de Guerau de Liost en «La Muntanya d'Amethyses» publicada en 1908, amb una clara vena lírica interpreta la natura en termes de pedres precioses; però és amb relleu i encoratjament que nosaltres descobrim en el treball d'un dels més joves poetes, Josep Maria de Sagarra, un bon amor a la terra.

L'OBRA DE L'ASSOCIACIÓ DE «MUSICA DA CAMERA»

Excel·lent idea la de resumir així en un llibre l'itinerari de cinc anys de camí fet. Vista en aquesta gran síntesi, la importància de l'obra de l'*A. de M. da C.* adquireix tot el seu relleu; hi ha un eclecticisme agradable, sense cap partit prè, una magnífica abundor de músiques exquisides de totes les èpoques, des de les primeres elegàncies florentines fins a les arximusiques de Ravel. No hi ha cap culte ni cap tendència definida a la *M. da C.*, però hi ha un bon gust impecable i el prestigi de tants artistes il·lustres que ella ha presentat a Barcelona dona als seus programes un aire de distinció i de cosa autèntica que enamora. Ha fet extraordinàriament per a la nostra cultura musical, es pot dir que ha format i ha disciplinat un gran públic filharmònic, aquest instrument àgil i complex de una importància primordial en la vida musical de la ciutat. El llibre blanc de l'*A. de M.*

da C. té, doncs, tot el valor d'un document per a la història del nostre moviment artístic i haurà forçosament d'ésser imitat per les altres societats que hi fan amb ella el primer paper.

HI HA UNA NOVA GÈNERACIÓ?

Diu sota aquest títol el comentarista de *The Athenaeum*, en el número del 18 de juny:

«Poques frases surten millor dels llavis o més fàcilment de la ploma, que aquesta de «una nova generació». Té variants: parlem i escrivim de literatura «moderna», pintura «moderna», l'home «modern». No volem dir amb això el que és merament contemporani; sentim dir que hi ha quelcom d'extremadament modern en el «Troilus and Cressida», de Chancer, i que entre els nostres contemporanis un tal és modern o un altre no ho és.

Naturalment, volem dir alguna cosa; però, què volem dir? Hi ha una manera de sentir i de pensar més o menys comú ara als homes i dones que no arriben avui a la mitja edat, una actitud de vida diferent de la dels nostres predecessors, i per la qual l'època present es distingirà, d'aquí cent anys, de la passada i de la que vindrà?

Probablement hi és. Sentim prop nostre un refús conscient a acceptar els ideals d'una generació passada, una indecisió a dotar cap ideal amb les santedats antigues, una determinació a no deixar-nos enganyar, més que, tot a no enganyar-nos nosaltres mateixos; una satisfacció extraordinària, quasi perversa, en la desaparició del somni per la realitat; una total desconfiança a les antigues paraules retumbants. Llibertat—mirem Amèrica; Democràcia—ens mirem nosaltres; Republicanisme—mirem França; Igualtat—mirem Rússia; Justícia—mirem Europa.

Aquest refús general a creure és modern. Podem veure una relació entre això i el que passa per modern en la literatura, fins en la pintura. Però quina relació hi ha entre això i la modernitat que es demana per Chancer o Shakespeare? En veritat, seria difícil dir que algun d'aquests dos grans homes cregués en alguna cosa de la mateixa manera que un anglès de fa deu anys creia en la democràcia; però seria encara més difícil dir que refusaven de creure-hi. I en una cosa podem dir amb confiança que cregueren amb tot el seu cor: cregueren en la vida. Mai es cansaren de disfrutar-ne, mai fallaren en la tasca que s'havien fixat d'afegir quelcom a la seva infinita i diversa textura. Aquest goig es troba poc avui. El mòbil d'avui no és afegir a la vida, sinó refinar la vida.

En altres paraules, quan l'edat moderna reclama aquests homes com moderns, quasi arriba a una professió de fe; encara que professa, no la fe,

sinó el desig de tenir-la. I la fe que desitja, és la fe en la vida. I com pot recuperar-se? Segurament no és impossible. Perquè la fe en la vida, com aquells grans homes ens la deien, no té res que veure amb la fe en els fins, que els profetes, els filòsofs, els savis i els estadistes li atribueixen. Podem riure'ns del mil·lenari, desconfiar de la democràcia, despreciar l'aristocràcia, trobar la civilització una mentida, i, no obstant, tenir fe en la vida. No tenim necessitat de creure que porti a un lloc, i molt menys a un paradís sense dolor; però podem creure que és un joc intermig d'inclinacions i desigs de realitzacions i fallides, somnis i realitats, infinitament estimulants i infinitament bonics.

El «modern» es plau massa pensant que ha descobert el que era la vida.

Però el que descobreix no és pas la vida. Està simbolitzat pel novel·lista que planament creu que el psicoanàlisi ha afegit un colze a la seva estatura, encara que tambalegi com un pigmeu sota el pes. Comuniquem, si us és possible, la qualitat de la passió d'un home per una dona amb una sola ratlla; haureu fet més que una enciclopèdia d'anàlisi de les seves complicacions. Haureu declarat vostra fe en la vida; haureu fet més—hi haureu afegit quelcom, l'hauréu fet més meravellosa del que ho era.»

CAL ESMENTAR

La revista *Der Anbruch*, on trobem nous i curiosos documents de la renaixença de la litografia a Alemanya, i fem la coneixença de M. Herrmann-Reisse, que si en una de ses composicions líriques s'ens mostra encara dintre del pseudo-hel·lenisme metafísic de què tant han patit les lletres tudesques, arriba en altres a una graciosa musicalitat i en un fragment de novel·la mostra vibració no comú, seguida de la taciturnitat banal—al nu l'ànima de Gross-Berlin.

—La *Zeitschrift für Bucherfreunde*, que per compte de la casa E. A. Seemann edita a Leipzig G. Witkowsky. Ultra notícies bibliogràfiques i crítiques referents a la literatura antiga i clàssica d'Alemanya, una llista abundant de noves publicacions i comentaris de tota mena ens assabenten de la marxa d'aquella llibreria.

—L'article *Poeti nuovi di Catalogna*, que signa Alfredo Giannini en el número de juny de la revista napolitana *Orma*.

—L'estudi de Narcís Masó i Valentí sobre «La iniciació literària a l'escola. —El diletantisme literari desvetllat a l'entorn del treball científic «El problema feminista i la biologia», del doctor Gregori Marañón. Recordem ara el diletantisme científic que desvetllà la novel·la *L'edat perillosa*, de la senyora Michaelis.